

PILSĒTU MĒRU PAKTAM PIEVIENOJUŠĀS JAU 17 LATVIJAS PAŠVALDĪBAS

Co-funded by the Intelligent Energy Europe Programme of the European Union

Gunta Klismeta

Lai pašvaldības iepazīstinātu ar Pilsētu mēru pakta kustību un energoefektivitātes veicināšanas iespējām, žurnāla "Logs" redakcijā kopā ar Vides investīciju fonda projektu vadītāju AIJU ZUČIKU (*vidū*) viesojās arī enerģijas eksperti PĒTERIS ŠIPKOVŠ un LANA MIGLA. Viņu stāstījums veidojās, vienam otru papildinot, tādēļ atbildēs apkopots kopējais skaidrojums.

– Kas tad īsti ir šis Pilsētu mēru pakts?

– Pilsētu mēru pakts 2008. gadā pēc Eiropas pašvaldību apvienības "Energy Cities" priekšlikuma ar toreizējā Eiropas enerģētikas komisāra Andra Piebalga personīgu atbalstu veidoja Eiropas Komisijas Transporta un enerģētikas ģenerāldirektorāts sadarbībā ar vairākām Eiropas ieinteresētām pašvaldībām, to skaitā Rīgu, kurā tolaik aktīvu darbu uzsāka Rīgas enerģētikas aģentūra. Enerģētikas komisārs bija pirmais Eiropas Komisijā, kurš saprata, ka pašvaldībām ir izšķiroša loma klimata pārmaiņu radītās ietekmes samazināšanā, īpaši ņemot vērā, ka 80 procentu enerģijas patēriņa un CO₂ izmešu saistīti ar norisēm pilsētās. Tā kā Pilsētu mēru pakts ir pirmais starptautiskais līgums, kur dalībnieki ir pašvaldības, nevis valstis un kas izveidojies par nopietnu kustību ne tikai Eiropas Savienībā, bet arī Austrumu partnerības valstīs un citās, apvienojot vietējās un reģionālās institūcijas Eiropas Savienības klimata un enerģētikas politikas mērķu sasniegšanai, Eiropas institūcijas šo iniciatīvu min kā izcilu vairāklīmeņu pārvaldes modeli. Pilsētu mēru pakts šobrīd parakstījuši jau 5547 dalībnieki, un pieaugošais parakstītāju skaits liecina, ka šo izaicinājumu pieņem aizvien vairāk vietējo pašvaldību, turklāt pārstāvētas dažādu lielumu teritorijas – sākot no maziem ciematiem līdz tādām lielpilsētām kā

Londona un Parīze. Kaut gan nosaukums šai kustībai ir Pilsētu mēru pakts, tas attiecas uz visām pašvaldībām un nevis tikai centru, bet visu pilsētas vai novada teritoriju.

– Ko pašvaldības uzņemas, parakstot šo dokumentu?

– Vietējās un reģionālās pašvaldības savās teritorijās brīvprātīgi apņemas paaugstināt energoefektivitāti un palielināt atjaunojamās enerģijas izmantošanu. Pakta parakstītāji ir gatavi ievērot un pārsniegt Eiropas Savienības mērķi līdz 2020. gadam samazināt CO₂ emisijas par 20 procentiem. Gada laikā pēc pakta parakstīšanas pašvaldībai jāizstrādā ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns, kurā noteikts esošais CO₂ emisiju līmenis un aprakstītas galvenās plānotās darbības, lai to samazinātu. Ir daudz un dažādu iniciatīvu, taču svarīgākās skar šādas jomas: sabiedriskās un privātās ēkas, transporta sektoru, elektrības un siltumapgādi.

– Vai tas ir Eiropas uzspiests solis?

– Eiropā pašlaik tiek apspriesta jauna pieeja, kas ļautu vairākām pašvaldībām apvienoties un izstrādāt vienu kopīgu plānu, jo viņi saprot, ka mazās lauku pašvaldībās ne teritorija, ne arī darbība nav tik liela kā pilsētās, tāpēc tas nebūtu efektīvi. Bet kas ir labi šajos plānos un ko atzinuši arī vairāku Latvijas pašvaldību vadītāji – tad, kad šādu plānu izstrādā, tiek savākti dati par pēdējiem gadiem un redzams, kāds ir elektroenerģijas patēriņš, cik pašvaldībā patērē siltumu, kādas un cik vecas ir automašīnas un cik līdzekļu ik gadu aiziet pašvaldības transportam.

– Kas šā gada laikā kopš pakta parakstīšanas pašvaldībai jāizdara?

– Tad, kad pašvaldība nolemj pievienoties šai kustībai un grib būt zaļi, uzlabot dzīves kvalitāti saviem iedzīvotājiem un tai ir svarīgi visi šie jautājumi, tad viņi pilnvaro savu vadītāju parakstīt Pilsētu mēru pakts, apņemoties gada laikā izstrādāt ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu. Tālākais ir katras pašvaldības ziņā, cik detalizēti šo plānu izstrādās un cik plaši un konkrēti minēs visas paredzamās aktivitātes. Parakstot pakts, pašvaldība uzņemas īstenot vēl vienu iniciatīvu – tai jāorganizē *Enerģijas diena*. Tēmas, ko pašvaldībās šajās dienās apspriež, ir visdažādākās, piemēram,

Latvijā pašlaik aktuāla ir ēku siltināšana, un vairākas pilsētas un novadi izvēlas todien aicināt energoekspertus un tikties ar iedzīvotājiem. Pērn *Enerģijas dienā* Balvos uzsvars tika likts uz transportu – runājām gan par elektrovelosipēdiem un elektromašīnām, gan par drošu un efektīvu braukšanu ar parastajiem automobiļiem, lai ietaupītu resursus.

– Ar ko pašvaldības parasti sāk, parakstot paktu un ķeroties pie enerģētikas rīcības plāna izstrādes?

– Jāsāk ar datu uzskaiti, lai apzinātu situāciju katrā sektorā. Pēc datu analīzes redzams, kur pašvaldībā ir vājie posmi un nepieciešami uzlabojumi. Daži pašvaldību vadītāji atzīmē, ka pirms tam viņiem bijusi aptuvena nojausma, cik tiek tērēts vienā vai otrā sektorā, bet pēc plāna izstrādes var konkrēti pateikt, ka, piemēram, transportā aiziet tik un tik līdzekļu un tas ir par daudz, tāpēc kaut kas jādara un jāmeklē risinājumi. Vai atkal siltumapgādē – pašvaldība patērē tik un tik, taču kaimiņpašvaldībā ar tikpat lielu teritoriju un tikpat daudz iedzīvotājiem divreiz mazāk, un tas nozīmē, ka jāuzlabo situācija. Diemžēl Latvijā ir problēmas ar datu pieejamību. “Latvenergo” ticamus elektroenerģijas patēriņa datus par pašvaldībām var iedot, tikai sākot no 2006. gada. Mūsu valstī par bāzes gadu bija jāizvēlas laiks ap gadsimtu miju vai vēl labāk – 1990. gadā, turklāt 2009. gadā notika novadu reforma, tāpēc daudzās pašvaldībās uzskaitē izveidota pavisam nesen.

– Kādas ir galvenās darbības un aktivitātes, ko pašvaldības iekļauj savā plānā?

– Pirmām kārtām siltināšana, taču ar to vien par maz, vislabāk veikt ēkas kompleksu renovāciju. Viena pati siltināšana maz ko dod un nereti rada pretēju efektu, ja nomaina logus, neierīko ventilāciju un neizdara citu nepieciešamo – jūs nosiltināt, bet, kad karsti, raujat vaļā logu, un siltums aiziet. Tur, kur novecojušās siltumapgādes sistēmas, teiksim, mazuta, dīzeļdegvielas vai ogļu katlus nomaina pret biomasas apkuri, CO₂ izmešu samazināšana tiek sasniegta ievērojamāk un ātrāk. Ļoti daudzas mājas ir jāsiltina, bet tas prasa ievērojamus līdzekļus, toties, ja nomaina vai modernizē vienu katlumāju, tas ir liels ieguvums. Tāpat vairākas aktivitātes, rīcības plānu izstrādājot, noteikti saistās ar transporta sektoru, piemēram, par mērķi izvirzot pašvaldības autoparka degvielas vidējā patēriņa samazināšanu, optimizējot pašvaldības transportu, lai tas nepārkļautos ar sabiedriskā transporta pārvadājumiem, mudinot vietējos iedzīvotājus braukšanai izvēlēties velosipēdu un uzstādot jaunas velonovietnes. Tās nav lielas lietas, bet kopā veido pamatīgus ietaupījumus nākotnē. Energoaplānā vieta arī apgaismojuma rekonstrukcijai, gan pārejot uz ekonomiskajām spuldzēm, gan modernizējot vadības sistēmu atkarībā no katras pašvaldības iespējām. Dažviet joprojām rīkojas pavisam vienkārši – atbildīgais cilvēks redz, ka ārā paliek tumšs, un ieslēdz

apgaismojumu. Bet iespējamas dažādas alternatīvas, teiksim, skvēros, kur vairāk nepieciešams apgaismojums, var uzstādīt kustību sensorus, tādā veidā optimizējot patēriņu.

– Kādas ir galvenās mācības, ko pašvaldības ieguvušas energoplāna sagatavošanas gaitā?

– Plāna izstrādes pēdējā posmā kopā ar ekspertiem un pašvaldības uzņēmumu pārstāvjiem apspriežam, ko viņi gribētu nākotnē savā teritorijā darīt un kādas ir lielākās problēmas. Mēs ieteicām, kā līdzīgas situācijas iecerējušas risināt citas pašvaldības un kādas ir jaunākās tehnoloģijas. Vairākām pašvaldībām devām idejas, kādā virzienā raudzīties, un daudzi par to nebija pat aizdomājušies. Ar šo plānu palīdzību pašvaldība var citādi palūkoties uz to, ko tā dara vai vēlas panākt un kādas ir viņu iespējas. Šāda viedokļu saskaņošana noved pie labākā rezultāta. Mēs jau nevaram pašvaldībai pateikt: ieviesiet tādu un tādu pasākumu, jo, vai tas ir reāli, zina tikai viņi paši. Vairāku pašvaldību pārstāvji arī atklāja problēmas, ar kādām nācies saskarties. Tā, piemēram, kādā bibliotēkā uzstādījuši jaunu ventilācijas iekārtu, bet tur strādā sieviete tuvu pensijas gadiem, kurai nav ne jausmas, kā ar šo ierīci apieties, tāpēc ventilators darbojas visu laiku, arī brīvdienās un tikai tērē un tērē elektrību. Tad pašvaldība nolēmusi, ka vairāk jāpievēršas izglītojošai jomai un jāpaaugstina atbildīgo darbinieku kompetence. Apmācības programmu savos rīcības plānos iekļāvušas visas paktu parakstījušās pilsētas un novadi.

– Cik Latvijas pašvaldību jau parakstījušas Pilsētu mēru paktu?

– Pilsētu mēru paktu parakstījušas 17 Latvijas pašvaldības. Pirmā bija Rīga, kas to parakstīja 2008. gada 30. septembrī, turklāt Rīga bija pirmā Eiropas valstu galvaspilsēta, kas apliecināja savu apņemšanos. Rīgas enerģētikas aģentūras izstrādāto pilsētas enerģētikas rīcības plānu 2010.–2020. gadam pamatā veido trīs svarīgas sadaļas: pilsētas CO₂ izmešu samazināšanas iespējas, energopatēriņa mazināšana un energoefektivitātes paaugstināšana un atjaunojamo energoresursu izmantošanas iespējas. Rīgas piemēram 2009. gadā sekoja Jēkabpils pilsēta, Jelgavas pilsēta un Tukuma novads. 2011. gadā Pilsētu mēru paktam pievienojās Salaspils, Ikšķiles un Ogres novads, bet 2012. gadā arī Liepāja un Ķeguma, Balvu, Saldus, Kārsavas, Ludzas un Līvānu novads. Pērn paktu parakstīja Jūrmala un Viļānu un Valkas novads. Vairākās pašvaldībās tas bija iespējams, pateicoties Vides investīciju fonda projektam.

– Kas šis ir par projektu un vai tas darbosies vēl ilgi?

– Vides investīciju fonds Eiropas Savienības finansēšanas programmas “Intelligent Energy – Europe” projekta “Ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāni – vienota

Eiropa enerģijas apsaimniekošanā” projekta SEAP-PLUS īstenošanu uzsāka 2012. gada aprīlī, un projekts ilgs diemžēl tikai līdz šāgada 30. septembrim. Tā vadošais partneris ir Grieķijas Tehniskā kamera, un projektā apvienoti partneri no II Eiropas Savienības valstīm. Projekta mērķis ir stiprināt Pilsētu mēru pakta idejas izplatību, veicinot pakta parakstošo iestāžu un atbalsta institūciju kvalitatīvo un kvantitatīvo kapacitāti. SEAP-PLUS projekta ietvaros izveidoti seši projekta partneru pāri, lai nodrošinātu labās prakses un zināšanu pārnesi no pieredzējušiem uz pieredzi pārņemošiem reģioniem. Vietējās pašvaldības tiek iesaistītas projekta aktivitātēs un pasākumos un saņem tehnisko palīdzību ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāna izstrādē un ieviešanā. Latvijā SEAP-PLUS projekta aktivitātes tiek īstenotas piecās Latgales plānošanas reģiona pašvaldībās – Līvānu, Balvu, Ludzas, Viļānu un Kārsavas novadā. Projekta ietvaros esam organizējuši arī *Enerģijas dienu*, iztulkojuši ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāna vadlīnijas latviešu valodā un ieguvuši praktiskas zināšanas par labās prakses piemēriem Zviedrijā.

– Miniet, lūdzu, kādu labās prakses piemēru no citām valstīm!

– Mūsu projekta partneri Zviedrijā – Jokmocas pašvaldība un “Nenet” uzņēmums sagatavojuši katalogu, kurā apkopoti dažādi pasākumi, pašvaldībām izstrādājot ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu. Zviedrijas nacionālā likumdošana nosaka, ka katrai pašvaldībai jāizveido energoplāns, un Jokmocas pašvaldība pirms četriem gadiem pieņēma lēmumu izstrādāt ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu un ieviest aktivitātes, kas veicina sabiedrības vides apziņu, prezentēt juridiskās saistības lēmuma pieņēmējiem un apvienot klimata stratēģijas ieviešanu ar stratēģijām, kas aptver vietējās pašvaldības attīstību. Jokmocas pašvaldība kā vienu no prioritātēm izvirzījusi jauniešu aktīvu iesaisti klimata pārmaiņu novēršanas aktivitātēs, piemēram, pašvaldības jaunieši un Jokmocas pilsētas mērs parakstījuši sadarbības memorandu ar mērķi veicināt resursu taupību reģionā. Savukārt partneri no Spānijas sagatavojuši metodoloģiju, sniedzot enerģijas patēriņa novērtējuma analīzi desmit nozīmīgākajās pašvaldības ēkās. Kipras partneru piemērs par ielu apgaismojumu parāda, kā, sadarbojoties pašvaldībai, enerģijas aģentūrai un uzņēmumiem, var sagatavot veiksmīgu projekta pieteikumu finansējuma piesaistei. Austrijas partneri vienotā datubāzē apkopojusi vairāk nekā 100 labās prakses piemēru no pašvaldību projektiem enerģijas efektivitātes, atjaunojamo energoresursu, mobilitātes un būvniecības jomā. Francijas aģentūra RARE izstrādājusi rokasgrāmatu enerģijas patēriņa uzskaites veikšanai reģionos. Projekta mājaslapā www.seap-plus.eu/lv/ var atrast vēl daudz labu piemēru un mācību materiālus gan Pilsētu mēru pakta pašvaldībām, gan ēku īpašniekiem.

– Kādi ir jūsu vērojumi Latvijas pašvaldībās?

– Projekta SEAP-PLUS ietvaros motivējām un izglītojam piecas Latgales pašvaldības – Līvānu, Balvu, Ludzas, Viļānu un Kārsavas novadu, lai viņi parakstītu Pilsētu mēru pakta, un sniedzām tehnisko atbalstu šīm pašvaldībām ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu izstrādē. Darba gaitā saskārāmies ar daudziem izaicinājumiem datu savākšanā un apstrādē, kā arī meklējām katrai pašvaldībai savu pieeju, lai šos plānus izstrādātu atbilstoši viņu vajadzībām un interesēm. Patīkami pārsteidza, ka pašvaldībās problēmas ir līdzīgas, bet situācijas un pieeja, kā tās risina – dažādas. Tā, piemēram, Ludzas novadā notiek aktīva ēku siltināšana – pašvaldība finansē daļu no energoaudita izmaksām, un iedzīvotājus pastāvīgi konsultē energoeksperts, kurš izstāsta, kādiem soļiem tad jāiet cauri, kur var saņemt atbalstu, kādās programmās jāpiesakās, palīdz aizpildīt nepieciešamos dokumentus. Laba pieredze uzkrāta pirms pieciem gadiem izveidotajā biedrībā “Zemgales reģionālā enerģētikas aģentūra”, kuras biedri ir Jelgavas, Jēkabpils, Auces, Bauskas, Ozolnieku un Krustpils novada dome, kā arī citas organizācijas. Par paraugu pārējiem var stādīt galvaspilsētu un tai atbalstu sniedzošo Rīgas enerģētikas aģentūru. Lielu ieguldījumu Zemgalē pašvaldībām dod Zemgales reģionālā enerģētikas aģentūra.

– Kā, jūsuprāt, turpināsies Pilsētu mēru pakta kustība Latvijā pēc projekta beigām?

– Ar šā projekta noslēgumu jau nekas nebeigsies, nākotnē noteikti būs citi projekti, kuru ietvaros atkal būs pieejami līdzekļi tehniskajam atbalstam un dažādām aktivitātēm. Tā kā katrā Eiropas valstī ir viena organizācija, kas konsultē pašvaldības šajos jautājumos, nupat tāda noteikta arī mūsu valstī – lai sniegtu stratēģisku un tehnisku atbalstu tām Pilsētu mēru pakta parakstījušām pašvaldībām, kurām trūkst nepieciešamo prasmju un/vai resursu šo prasību izpildei, par pirmo Pilsētu mēru pakta teritoriālo koordinātoru kļuvis Latvijas Vides investīciju fonds. Pašvaldības pēc konsultācijām var griezties arī Rīgas enerģētikas aģentūrā un Zemgales reģionālajā enerģētikas aģentūrā, kur strādā ziņoši un pieredzējuši eksperti.

– 17 pašvaldības, kas jau parakstījušas pakta, zina, kas darāms, bet ko jūs ieteiktu pārējiem Latvijas novadiem un pilsētām?

– Pievienoties Pilsētu mēru paktam! Lai pievienotos, pašvaldībai jāpieņem lēmums, ar kuru domes priekšsēdētāju pilnvaro parakstīt mēru pakta. Pēc tam šis domes lēmums jāaizsūta uz Briseli, un pašvaldības teritorija oficiāli skaitās pievienota šai kustībai. Tālāk pašvaldībai tiek dots viens gads, lai izstrādātu savu ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu. Nākamais solis – izveidot iekšējo struktūru vai komandu, kas izstrādās šo plānu. Tā var būt gan domes attīstības nodaļa, kas iesaista konkrētus cilvēkus, gan pieaicināt ārējos ekspertus, taču pašvaldībā noteikti jābūt vie-

nam atbildīgajam par šīs lietas koordinēšanu. Mūsu projektā visu piecu Latgales pašvaldību plānus koordinēja attīstības nodaļu vadītāji. Galvaspilsētā to dara Rīgas enerģētikas aģentūra, kas sadarbojas ar Rīgas pilsētas energoapgādes ekspertu konsultatīvo padomi, kurā ietilpst pārstāvji no daudzām zinātniskajām organizācijām, "Rīgas siltuma", "Latvenergo" un citiem uzņēmumiem un ko vada Latvijas Zinātņu akadēmijas akadēmiķis profesors Pēteris Šipkovs.

- Jautājums profesoram - ko jaunu vai progresīvu izmantojat ikdienā pats un varat ieteikt arī citiem?

- Strādāju Fizikālās enerģētikas institūtā un vadu Enerģijas resursu laboratoriju. Uz institūta jumta Aizkraukles ielā esam uzstādījuši saules kolektoros, un mums ir pašiem savs siltais ūdens, tiesa, ne augu gadu, bet martā jau sākam lietot. Nereti saules kolektoros jauca ar saules baterijām, tāpēc uzsvēršu atšķirību - saules baterijas ražo elektrību, bet kolektori - silto ūdeni. Iesakām arī citām iestādēm padomāt par saules kolektoriem, jo, pēc mūsu aprēķina, ar tiem iespējams segt ap 60-70 procentu no siltā ūdens patēriņa, taču jāņem vērā, ka to atmaksājas darīt ēkām, kas tiek apdzīvotas visu gadu. Tāpēc piedāvājam saules kolektoros likt nevis uz bērnudārziem vai skolām, kas vasarās lielākoties paliek tukšas, bet, piemēram, uz pansionātiem, viesnīcām un slimnīcām, jo ir jābūt patēriņam vasarā. Piedaloties pašvaldību ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu izstrādē, iepazīstinām ar jaunākajām tehnoloģijām, taču katrai vietai ir sava specifika un atšķirīgas iespējas. Tagad modē nāk elektrotransports, tomēr, ņemot vērā mūsu klimatiskos apstākļus, kad akumulatori pie mīnus 30 grādu temperatūras nosēžas jau pēc 50-60 kilometriem, un nedaudzās uzpildes stacijas, tas pagaidām ir dārgs prieks. Toties elektropiedziņas velosipēdus vasarā gan izmanto jau daudzi - pastnieki, arī sociālie darbinieki un citi.

- Kur pašvaldības var iegūt vairāk informāciju par alternatīvās enerģijas iespējām un Pilsētu mēru paktu?

- Plašāka informācija atrodama interneta vietnē www.pilsetumerupakts.eu. Aicinām novadus un pilsētas iepazīties arī ar projekta "Ilgspējīgas enerģētikas rīcības plāni - vienota Eiropa enerģijas apsaimniekošanā" (SEAP-PLUS) ietvaros sagatavotajiem dokumentiem - gan SEAP-PLUS brošūru latviešu valodā, gan elektroniskajiem ziņu izdevumiem un rokasgrāmatu "Kā izstrādāt ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu (IERP)" latviešu valodā! Pašvaldībām, kuras vēlas pievienoties Pilsētu mēru paktam un izstrādāt enerģijas plānus, lūgums sazināties ar Latvijas Vides investīciju fondu un projekta vadītāju **Aiju Zučiku**, rakstot e-pastu: aija.zucika@lvif.gov.lv vai zvanot pa tālruni **67845111**.

Projekta laikā Latgales pašvaldībās.

Raksts tapis ar "Ilgspējīgas enerģētikas rīcības plāni - vienota Eiropa enerģijas apsaimniekošanā" projekta SEAP-PLUS IEE/11/978/SI2.615950 finansiālu atbalstu.

LĪVĀNU NOVADA ATSAUKSME

2012. gada rudenī SIA "Vides investīciju fonds" griezās pie vairākām Latgales pašvaldībām, tajā skaitā arī pie Līvānu novada domes, ar piedāvājumu piedalīties projektā "Ilgtspējīgi enerģijas rīcības plāni – vienota Eiropa enerģijas apsaimniekošanā" (SEAP-PLUS) ar mērķi sekēt ilgtspējīgas enerģijas pārvaldi reģionos, veicinot pašvaldību iesaisti Pilsētu mēru paktu kustībā, kā arī izstrādājot ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānus.

Sakarā ar to, ka Līvānu novada dome regulāri realizē dažādus energoefektivitātes veicināšanas un vidi saudzējošus projektus (ēku energoefektivitātes paaugstināšana, katlu nomaiņa no fosilā uz atjaunojamo kurināmo, ielu apgaismojuma uzlabošana, veloceliņu un novietņu ierīkošana u.tml.), projekta mērķis pašvaldībai likās saistošs, tāpēc nolēmām iesaistīties projekta piedāvātajās aktivitātēs. Pirms iesaistīšanās projektā pašvaldībai tika veikts arī kvalitatīvais novērtējums, jo iesaistīties gribētāju bija vairāk, nekā projekts spēja uzņemt.

Projekta gaitā viena gada ietvaros paveiktais:

- 2013. gada 7. janvārī parakstīts Pilsētu mēru pakts;
- 2013. gada 7. martā parakstīts sadarbības memorands starp SIA "Līvānu siltums" un pašvaldības domi;
- 2013. gada 19. decembrī apstiprināts Līvānu novada ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns 2013.–2020. gadam;
- organizēta Enerģijas diena;
- apmeklēti dažādi semināri, iepazīti labās prakses piemēri, iegūti jauni kontakti turpmākai sadarbībai;
- gatavotas preses relīzes iedzīvotāju informēšanai.

Projektam nebija nepieciešams paredzēt līdzfinansējumu, jo tā finansētos izdevumus un koordināciju nodrošināja Vides investīciju fonds, bet aktivitāšu veiksmī-

gai īstenošanai fondam pretī bija nepieciešams vienīgi aktīvs un sadarbībai atvērts pašvaldības personāls.

Neraugoties uz to, ka galvenie pašvaldības attīstības plānošanas dokumenti ir ilgtspējīgas attīstības stratēģija, integrētās attīstības programma un teritorijas plānojums, tomēr svarīga loma ir arī pašvaldībā izstrādātajām nozaru attīstības stratēģijām, programmām un plāniem, jo tieši šajos dokumentos attiecīgā nozare tiek aplūkota jau krietni detalizētākā pakāpē, kā arī tajā ietvertu informāciju turpmāk iespējams integrēt attīstības plānošanas dokumentos, tādā veidā nodrošinot arī to savstarpējo sasaisti.

Ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāns kā dokuments nav apjomīgs, un paredzētais viens gads tā izstrādei, liekas, ir pat vairāk, nekā vajadzīgs. Taču sakarā ar to, ka atsevišķu datu apkopošana, kas bija nepieciešama novada energopatēriņa un CO₂ emisiju (laikposmā no 2006. līdz 2012. gadam) analīzes veikšanai, ieilga līdz pat pieciem mēnešiem, tad šķita, ka gada laikā šā dokumenta izstrāde nav paveicama. Tomēr, pateicoties pozitīvai attieksmei, augstai atbildības izjūtai, neatlaidīgam darbam un atsaucīgam gan pašvaldības, gan valsts iestāžu personālam, viss tika paveikts noteiktajā termiņā.

Šobrīd sekojam līdz aktuālajai informācijai par projektu konkursiem, jo Līvānu novada domes mērķis ir turpināt jau iesāktu darbu šajā un citās nozarēs, tomēr jāatzīst, ka plānotās rīcības, kas nodrošinātu ne tikai virzību uz ES klimata un enerģijas politikas uzstādīto mērķu sasniegšanu, bet panāktu arī lietderīgāku pašvaldības budžeta izlietojumu, iespējams īstenot, ja atrasti papildu ārējie finansu piesaistes instrumenti.

Iveta Dobeļe,

Līvānu novada domes Investīciju un projektu nodaļas vadītāja

EKONOMIKAS MINISTRIJAS KOMENTĀRS

Energoefektivitāte ir iespēja pašvaldībai uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti un ietaupīt būtiskus finanšu resursus.

Ekonomikas ministrija pauž gandarījumu un atzinību tām 17 Latvijas pašvaldībām, kas jau pievienojušās Pilsētu mēru pakta kustībai, kas nolūkā mērķtiecīgi paaugstināt energoefektivitāti Eiropā kopumā jau apvienojusi vairāk kā 5500 dalībnieku.

Rīgas, Jēkabpils, Jelgavas, Tukuma, Salaspils, Ikšķiles, Ogres, Liepājas, Ķeguma, Balvu, Saldus, Kārsavas, Ludzas, Līvānu, Jūrmalas, Viļānu un Valkas novada pašvaldība, parakstot Pilsētu mēru pakta, apliecinājušas, ka apzinās energoefektivitātes nozīmi savas pilsētas un novada ilgtspējīgas izaugsmes sekmēšanā. Šīs pašvaldības ir piemērs pārējām Latvijas pašvaldībām, tāpēc aicinām citas pilsētas un novadus mācīties no šīm aktivākajām, konsultēties, kā arī izzināt citu valstu pašvaldību pieredzi, kā, īstenojot mērķtiecīgus un inovatīvus energoefektivitātes pasākumus, pašvaldības var paaugstināt savu iedzīvotāju dzīves kvalitāti un sasniegt būtisku finanšu resursu ietaupījumu.

Arī Latvijas Nacionālajā attīstības plānā energoefektivitātei ierādīta nozīmīga loma Latvijas ilgtspējīgas izaugsmes nodrošināšanai. Plāns aicina pašvaldības būt radošām un īstenot energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus, tādējādi uzlabojot vides tīrību un dzīves kvalitāti. Lielo pilsētu pašvaldības kā pirmās tiek aicinātas izstrādāt enerģētikas rīcības plānus, paredzot īstenot dažādus pasākumus enerģijas ietaupījuma sasniegšanai. Savukārt mazākās pašvaldības, kuru kapacitāte ir ierobežotāka šādu plānu izstrādei, aicinām savās attīstības programmās integrēt atsevišķu sadaļu par energoefektivitāti, iekļaujot konkrētus pasākumus enerģijas ietaupījuma sasniegšanai. Augstākas energoefektivitātes sasniegšana no valsts puses nav abstrakts mērķis, tas ir šodienas aktīvas dzīves nostājas aicinājums katrai pašvaldībai – tās iedzīvotāju interesēs rūpēties par dzīves kvalitāti. Tikai kopā ar pašvaldībām mēs varam sasniegt energoefektivitātes palielināšanos visā Eiropas Savienībā, kas izvirzījusi mērķi līdz 2020. gadam par 20% paaugstināt energoefektivitāti.

Enerģētikas rīcības plānus (ERP) aicinām izstrādāt vairāku gadu (ne mazāk kā trīs gadi) periodam, veidojot tos kā atsevišķu pašvaldības dokumentu vai kā pašvaldības attīstības programmas sastāvdaļu vai pielikumu. Plānā būtu jāiekļauj ilgtspējīgi un precīzi formulēti mērķi un plānotie pasākumi, nodrošinot konkrētu un būtisku enerģijas ietaupījumu savā teritorijā. Plānam vajadzētu ietvert īsu informāciju par reģionā pieejamajiem elektroenerģijas, dabasgāzes, centralizētās siltumapgādes sadales tīkliem un galvenajiem enerģijas piegādātājiem.

Būtiskākais enerģijas patēriņš visbiežāk vērojams siltumapgādē, tāpēc šis sektors vispirmām kārtām gaida energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus. Sniedzot centralizētās siltumapgādes sistēmas (CSS) raksturojumu, ERP jāiekļauj informācija par:

- uzstādīto katlu iekārtu jaudu un lietderības koeficientu, CSS robežām, tīklu kopgarumu un siltuma zudumiem, CSS nodoto siltumenerģijas apjomu;
- pieslēgto māsaimniecību skaitu un īpatsvaru;
- pieslēgto uzņēmumu un institūciju skaitu un īpatsvaru;
- siltumenerģijas pieprasījuma raksturojumu un tendencēm;
- izmantotajiem energoresursiem – vietējiem un importētajiem un to izmantošanas apjomu;
- vietējo energoresursu izmantošanas paplašināšanas iespējām vai izmantošanas ierobežojumiem.

Daudzdzīvokļu ēkās īstenotie energoefektivitātes pasākumi ir tie, kur iedzīvotāji visātrāk redz ieguvumus – enerģijas un izmaksu ietaupījumu, tāpēc ERP būtiski iekļaut informāciju par pašvaldības īpašumā esošo ēku skaitu un raksturojumu (t.sk. enerģijas patēriņu uz m², ēku vecumu, tehnisko stāvokli, renovēto ēku skaitu un ēku energosertifikātu skaitu), kā arī plānoto pašvaldības atbalstu ēku energoefektivitātes uzlabošanai.

Ekonomikas ministrija aicina pašvaldības veidot enerģētikas rīcības plānus pēc iespējas detalizētāk un konkrētāk, plānojot energoefektivitātes pasākumus dažādos sektoros un balstoties uz pašreizējās situācijas analīzi.

Inguna Ozoliņa,

Ekonomikas ministrijas Enerģētikas departamenta
Atjaunojamās enerģijas un energoefektivitātes
nodaļas referente

